

VLAAMS PARLEMENT

ZITTING 1995-1996

OPENBARE COMMISSIEVERGADERING

HANDELINGEN

COMMISSIE VOOR WERKGELEGENHEID EN ECONOMISCHE
AANGELEGENHEDEN

VERGADERING VAN DONDERDAG 2 MEI 1996

Interpellatie van de heer Jacques Laverge tot de heer Eric Van Rompuy, Vlaams minister van Economie, Landbouw en Media, over de delocalisatieproblematiek

Bijlage

VOORZITTER : De heer Robert Voorhamme

– *De interpellatie wordt gehouden om 14.29 uur.*

Interpellatie van de heer Jacques Laverge tot de heer Eric Van Rompuy, Vlaams minister van Economie, Landbouw en Media, over de delokalisatieproblematiek

De voorzitter : Aan de orde is de interpellatie van de heer Laverge tot de heer Van Rompuy, Vlaams minister van Economie, Landbouw en Media, over de delokalisatieproblematiek.

De heer Laverge heeft het woord.

De heer Jacques Laverge : Mijnheer de voorzitter, mijnheer de minister, collega's, indien de indieners van de resolutie betreffende het Vlaams werkgelegenheidsbeleid het me toestaan om een paragraaf als inleiding van mijn betoog te gebruiken, zou ik dat graag doen.

Deze paragraaf bevat onder andere ook een amendement dat door de voorzitter is ondertekend en als volgt luidt : "de hoge structurele werkloosheid is het grootste onrecht in onze huidige Vlaamse samenleving. Het gebrek aan voldoende en volwaardig werk leidt steeds meer tot uitsluiting en een onaanvaardbare verspilling van kennis, inzet en toegevoegde waarde. Bovendien belet het gebrek aan werk in sterke mate de gezondmaking van onze overheidsfinanciën en een rechtvaardige modernisering van onze sociale zekerheid. Er mag dan ook geen enkele twijfel over bestaan dat het terugdringen van de werkloosheid dé uitdaging is voor het einde van de twintigste eeuw".

Deze paragraaf sluit bijzonder goed aan bij mijn betoog. In 1994 hebben we ook een debat gevoerd in de commissie voor Economie over de problematiek van de delokalisatie. Eén en ander heeft gezorgd voor een reactie van de minister, die destijds verantwoordelijk was voor Economie, minister-president Van den Brande, en hij richtte bufferzones in langs de gevaarlijke zones waar subsidiëeringsfaciliteiten werden geboden. Die bufferzones hebben echter een beperkt resultaat opgeleverd, en ik zal u straks zeggen waarom.

Bij een berekening heeft de delokalisatie in de regio Zuid-West-Vlaanderen aanleiding gegeven tot een verlies van 20.000 tot 25.000 arbeidsplaatsen. Het heeft dus ook geen zin werkgelegenheidsprojecten uit te werken, als men terzelfdertijd niet aanvaardt dat er werkloosheid ontstaat door verschuiving van werkgelegenheid. De cijfers zijn correct en zijn ook door een studie van de Kamers van Handel en Nijverheid vastgesteld. In de huidige situatie waar men spreekt over werkgelegenheidsprogramma's is het flagrant dat men werkgelegenheid probeert te creëren, terwijl men aan de andere kant weinig doet om de werkgelegenheid in onze regio's te behouden.

De delokalisatie is een reëel probleem. Binnen dit probleem zijn er een aantal concepten.

Een eerste soort delokalisatie gebeurt wanneer bedrijven zich inplanten in het buitenland om expansie te realiseren, waarbij de produkten alleen worden gebruikt in de landen waar men zich vestigt. Dit vormt geen enkel probleem, wij kunnen het alleen maar toejuichen, het is expansie van de Vlaamse economie en penetratie van de economie in het buitenland.

Als de delokalisatie wordt gedefinieerd als een fenomeen waarbij men gebruik maakt van goedkope arbeidskrachten en produkten laat maken in het buitenland en die in het eigen land terug binnenbrengt, dan stelt zich wel een probleem. Dit fenomeen heeft zich voorgedaan in de confectiesector, en dat was het drama van die sector. Dit doet zich nu ook voor in andere sectoren, omdat de Oosteuropese landen een aantrekking uitoefenen op onze markt door goedkope arbeidskrachten. De produkten die daar worden vervaardigd worden echter in onze contreien verkocht, wat zorgt voor een verplaatsing van arbeid en een arbeidsverlies voor het basisbedrijf in Vlaanderen.

Er is een derde soort delokalisatie, waar men delokaliseert omdat er geen gronden beschikbaar zijn voor de uitbreiding van het bedrijf.

Een vierde soort delokalisatie is deze die ontstaat omdat men de problemen binnen de eigen regio beu is. Uit een

Laverge

enquête die vergelijkbaar is met de enquête die is verricht door de GOM's, blijkt dat wij op eenzelfde golflengte zitten. Een tweetal jaren geleden dachten wij nog dat de delokalisatie een probleem van subsidie was – men delokaliseerde omdat men meende dat men betere voorwaarden kreeg in het buitenland.

Uit een enquête bij een vijftigtal bedrijven die gedelokaliseerd hebben of die zich op de weg van de delokalisatie begeven, blijkt dat de delokalisatie geen absolute oorzaak vindt in de subsidiëeringsfaciliteiten. Men denkt altijd dat de structuurfondsen, vooral in de streek van Henegouwen en Noord-Frankrijk, de aanleiding waren voor de delokalisatie.

Nu blijkt dat dit absoluut niet waar is. De bijzonderste reden voor delokalisatie was het tekort aan beschikbare industriegronden aan een aanvaardbare prijs, de malle-molen voor de vergunningen op alle niveaus en het gevoel dat de ondernemers krijgen dat zij worden tegengewerkt op alle vlakken – gemeentelijk, provinciaal en Vlaams vlak. Deze elementen domineren in de delokalisatieproblematiek.

Deze enquête werd toevallig uitgevoerd door de Kamers van Handel en Nijverheid van Kortrijk en Roeselare, en die sluit bijzonder goed aan bij de analyses die gemaakt zijn door uw GOM's, mijnheer de minister. Die GOM's hebben natuurlijk een andere invalshoek, zij hebben het over bedrijfsvriendelijkheid die de economie nekt. De resultaten zijn echter hetzelfde.

De mogelijke oplossingen zijn gekend, maar de minister van Economie heeft weinig greep op de ingrediënten voor het bieden van faciliteiten voor de economie.

Er moet een ruimer aanbod komen van bedrijfsterreinen. Ik beseft dat er inderdaad beperkingen zijn, maar het compleet blokkeren van allerlei mogelijkheden tot expansie voor de bedrijven is een gevaarlijke politiek. Het moratorium dat door uw collega wordt doorgevoerd in het uitbreiden van bedrijfsterreinen is nefast voor de Vlaamse economie. Er moet ook een kortere en duidelijkere vestigingsprocedure komen.

Weinigen twifelen aan de noodzaak van normen bij het inplanten van bedrijven, maar het moet geen twee of drie jaar duren eer men een terrein beschikbaar stelt voor een uitbreiding of inplanting van een nieuw bedrijf. De jongste jaren zijn wij in de sector van de bedrijfsinvesteringen sterk getroffen door de rechtsonzekerheid of -zekerheid. De normen en reglementen veranderen voortdurend en een bedrijf heeft het moeilijk zijn strategie hier aan aan te passen. Men mag ook niet over het hoofd zien dat bedrijven een strategie en timing hebben, en een uitbreiding wordt gepland omwille van markttechnische redenen.

Men kan geen drie jaar wachten, en de markt vraagt een snelle inspelings op de vereisten.

Daarom heb ik de interpellatie beprekt tot Zuid-West-Vlaanderen, want het is één van de regio's die het sterkst wordt getroffen door de problematiek van de beschikbaarheid van bedrijventerreinen. Deze regio ligt ook aan de grens van twee zones waar veel faciliteiten worden geboden, namelijk Noord-Frankrijk en Henegouwen.

Mijnheer de minister, de problematiek moet niet worden gezocht in de subsidiëring, en ook niet in het feit dat de Europese structuurfondsen faciliteiten bieden. Een bufferzone is goed, want die biedt ook faciliteiten, maar er zijn geen industriezones beschikbaar in die bufferzones. Die hebben dus geen enkele zin, al bestonden er wel plannen om die in die zones in te planten. In het kabinet van Ruimtelijke Ordening blijven alle dossiers liggen zodat er weinig gebeurt om de bedrijven ademruimte te bieden.

Ik zou er wel voor willen pleiten dat men voorzichtig tewerk gaat bij het bieden van faciliteiten om te delokaliseren in de Oosteuropese landen. Dit houdt een risico in, want de lage loonkost van de mensen die technologisch hoogstaande producten vervaardigen betekent voor onze bedrijven een groot gevaar. In de confectiesector was het probleem anders, men deed een beroep op goedkope mankracht in Tunesië en Marokko. De delokalisatie was technologisch gezien echter onmogelijk.

In Oost-Europa is er een groter gevaar. In talrijke bedrijven wordt gebruik gemaakt van de kwaliteit van het personeel. In het vroeger communistische systeem was de opleiding van de mensen vrij goed, en men beschikte over goede technici, ingenieurs en arbeiders. Ik geef een voorbeeld uit onze regio. Een bedrijf dat is gespecialiseerd in machinebouw – LVD – heeft in Tsjechië een bedrijf opgestart om producten te ontwikkelen, maar die producten worden teruggebracht naar Gullegem. Een en ander heeft geleid tot het ontslag van een zestigtal mensen in het moederbedrijf. Zoiets zorgt voor een enorme verschuiving in de werkgelegenheid. Men kan natuurlijk opperen dat er met die landen commerciële akkoorden worden gesloten.

Mijnheer de minister, in mijn interpellatieverzoek heb ik gevraagd te onderzoeken hoe en waar de problemen liggen. De vragen die ik u wens te stellen zijn belangrijk, omdat ze kaderen in een ruimere context, namelijk die van de werkgelegenheid. Het heeft geen enkele zin werkgelegenheid te creëren, terwijl men werkgelegenheid laat wegvloeien door de gaten van de emmer. Het is immers al moeilijk genoeg om werkgelegenheid te creëren.

Indien de elementen onafhankelijk waren van het Vlaams beleid, dan treft niemand schuld. De elementen zijn hier echter sterk afhankelijk van een Vlaams beleid, men kan er iets aan doen en men kan correcties aanbrengen. Het gaat hier niet om arbeidskostenfactoren, maar veel meer

Laverge

om omgevingsfactoren, en daar kunnen wij wel iets aan doen.

Mijnheer de minister, heeft u enig zicht op de omvang van de delokalisatieproblematiek ? Ik heb u cijfers geciteerd, en misschien heeft u wel andere of meer precieze cijfers. Hoeveel ondernemingen zijn er al gedelokaliseerd ? Alleen al in Zuid-West-Vlaanderen zijn er de jongste acht jaar vijftig bedrijven gedelokaliseerd, en op het Vlaamse niveau zal dit getal nog wel hoger liggen.

Met hoeveel welvaartsverlies gaat dit gepaard ? Hoe groot is het verlies voor de tewerkstelling ? Ten tweede, is de minister van plan om – en ik ben me bewust van zijn beperkte bevoegdheden – maatregelen te nemen om het tekort aan industriegronden weg te werken ? Aan welke maatregelen denkt de minister dan ? Ten derde, welke stappen zal de regering zetten om voor de bedrijven een gunstig ondernemingsklimaat te creëren ? Hoe zal de minister de procedureproblemen bij de verlening van vergunningen aanpakken ? In de beleidsnota spreekt de minister over het ondernemingsklimaat. Wat betekent dat ? Is dat een reëel klimaat ? Is dat een klimaat dat ondernemingen ertoe aanzet om met de minister in het Vlaamse land te investeren ? Of gaat het hier alleen om een oproep zonder engagement ? Ten vierde, zal er iets worden gedaan aan de administratieve rompslomp, waarmee vele bedrijven worden geconfronteerd ? Ten vijfde, is de minister in het licht van de resultaten van de enquête welke ik heb aangehaald en toegelicht, toch nog van oordeel dat de verhoging van de kredieten voor expansiesteun een dam kan opwerpen tegen delokalisatie ? Ik geloof persoonlijk niet dat verhoging van expansiesteun noodzakelijk aanleiding geeft tot het behoud van de bedrijven in onze regio. Indien de minister daar wel zo over denkt, welke zijn dan de redenen en de motieven om deze financiële faciliteiten aan te bieden ?

De voorzitter : De heer Candries heeft het woord.

De heer Herman Candries : Mijnheer de voorzitter, mijnheer de minister, waarde collega's, ik denk dat de meesten van ons de hier naar voor gebrachte zorgen delen. Ik zou graag melding willen maken van het feit dat er gedelokaliseerden zijn, die op hun stappen terugkomen. Ze zeggen dat de ingeschatte voordelen niet worden ingelost. Ik zou dan ook willen vragen of sommige bedrijven inderdaad erkennen een strategische fout te hebben begaan. Als dat het geval is, kan men dan onderzoeken welke elementen verkeerd werden ingeschat. Om een te gemakkelijke delokalisering te voorkomen kunnen we informatie geven over de risico's en de mogelijke verkeerde berekeningen. Onze produktiviteit is vandaag de dag nog altijd een belangrijk concurrentiegegeven. Vindt men dat overal terug ? De heer Laverge wees erop dat niet overal de mogelijkheden aanwezig zijn om op ons niveau concurrentieel te zijn. Er zijn nog andere factoren dan de prijs van de arbeid.

Heeft de minister weet van dergelijke bedrijven ? Waar hebben ze zich vergist ? Kunnen we op basis daarvan geen informatie geven aan de ondernemingen om hen tot nadenken aan te zetten ?

De voorzitter : De heer Deprez heeft het woord.

De heer Paul Deprez : Mijnheer de voorzitter, ik ga grotendeels akkoord met wat de heer Laverge zegt. Het is inderdaad zo dat we in onze samenleving een milieu- en natuurvriendelijk klimaat en een goede ruimtelijke orde moeten hebben. We moeten echter ook beschikken over een bedrijfsvriendelijk klimaat. Deze elementen moeten zo goed mogelijk op elkaar inspelen zonder veel tijdsverlies en rechtsonzekerheid. Ik wil daar nu niet verder op ingaan, want de minister heeft vorige week een nota neergelegd, die afkomstig is van de GOM's. Ik heb vernomen dat daarover volgende week gemeenschappelijke interpellaties zullen plaatshebben. We hebben ons daarvoor ingeschreven en het is ongeveer dezelfde problematiek die ook dan aan de orde zal komen.

Op basis van persoonlijke contacten kan ik wel bevestigen wat de heer Candries heeft gezegd. Er zijn bedrijven die bezig zijn met delokalisatie en die nog tijdens de procedure erkennen dat het inderdaad niet allemaal is geworden wat ze ervan hadden verwacht. Het lijkt op het eerste gezicht wel interessant, maar een confrontatie met de werkelijkheid levert vaak minder rozegeur en maneschijn op. Dit neemt niet weg dat er inderdaad sprake is van een bedrijfsvriendelijk klimaat.

De voorzitter : De heer Stassen heeft het woord.

De heer Jos Stassen : Voorzitter, mijnheer de minister, we zijn gedoemd om op twee weken tijd drie keer hetzelfde debat te voeren : vorige week donderdag, vandaag en volgende week woensdag. Ik zal het dan ook kort houden.

Er worden nogal snel cijfers gegeven : 20.000 tot 25.000 arbeidsplaatsen zouden verloren gaan. In de tijd van het Eco-debat heeft men ons ook doodgeslagen met cijfers, die achteraf onjuist bleken te zijn. Waar komen deze cijfers vandaan ? Gaat het om delokalisatie of om bedrijven die zullen expanderen ?

We stellen een raar fenomeen vast. Enkele jaren terug was de fiscaliteit de grote boeman van het bedrijfsvriendelijk klimaat. Denk maar aan de slogan : niet u, maar de staat leeft boven zijn stand. De fiscale druk maakte investeringen onmogelijk. Een tijdje later was de expansiesteun aan andere streken in het buitenland de oorzaak van het verlies van welvaart en arbeidsplaatsen hier ten lande. Nog niet zolang geleden waren de loonkosten het probleem voor het verlies van arbeidsplaatsen en delokalisatie in andere landen. Nu zijn het de omgevingsfactoren die zo bedrijfsvriendelijk zijn : het gebrek aan terreinen, de strenge milieunormen en de ingewikkelde milieuprocedures. Deze zouden nu de ware oorzaak vor-

Stassen

men van het verlies van arbeidsplaatsen. Men moet weten wat men wil en zijn verhaal niet steeds aanpassen. Het is steeds iets anders. Binnenkort zal men aanvoeren dat door het tekort aan regen of teveel aan regen arbeidsplaatsen verloren gaan. Voor het debat moet een duidelijke analyse worden gemaakt. De rest zal voor volgende week zijn.

De voorzitter : De heer Bogaert heeft het woord.

De heer Jean-Marie Bogaert : Mijnheer de voorzitter, ik ben blij vast te stellen dat het nu blijkbaar wel mogelijk is de minister te interpellieren over zijn intenties. Ik kan een aantal voorbeelden geven van vragen tot interpellaties over intenties, die mij formeel werden geweigerd door het bureau. Ik stel vast dat dit een gunstige evolutie is. Ik zal daar in de toekomst graag gebruik van maken.

De heer Johan De Roo : Men mag de minister wel vragen naar zijn intenties, maar hij is niet verplicht om hier een antwoord op te geven.

De heer Jean-Marie Bogaert : Wat de planning van deze interpellatie betreft, hebben de collega's er al op gewezen dat dit vorige week hier aan bod is gekomen. Vandaag herbeginnen we erover en men heeft ons uitgenodigd om er volgende week in plenaire vergadering nog eens over te spreken. Op maandag 20 mei zullen we er dan nog eens over praten naar aanleiding van de bespreking van de betrokken beleidsbrief. Bij een verstandige planning van openbare debatten zou men dit eenvoudig hebben kunnen samenvoegen en ons niet hebben overladen met een planning van maandag tot vrijdag.

Wat de inhoud betreft, heeft mijn collega het over de problematiek van een ongunstig ondernemersklimaat. Dat is waarschijnlijk juist, maar ik heb er moeite mee om dergelijke verhalen in twee minuten concreet in te vullen. Er zijn toch wel een aantal maatregelen denkbaar om een ander klimaat te creëren, waarbij we ondernemingen hier houden en zelfs naar hier halen. Het aantal werkgelegenheidsplaatsen moet recht evenredig zijn met de geleverde inspanningen. Het tekort aan industrieterreinen aanwijzen als belangrijkste reden om te vertrekken, lijkt een objectieve vaststelling. Maar gaat het dan om een globaal tekort aan aantal hectare ? Is het materieel onmogelijk om uit te breiden op de plaats waar de bedrijven zich bevinden ? Zoals ik vorige week al zei, moet een uitbreiding van industriegonden op een zinvolle en planmatige manier gebeuren. We mogen niet vervallen in slogans en zeggen dat er sowieso 10.000 hectare bedrijfsterreinen moeten bijkomen. De invulling is zeer belangrijk.

De voorzitter : De heer Verrijken heeft het woord.

De heer Emiel Verrijken : Mijnheer de minister, we hebben volgende week allemaal een afspraak met u.

Ik wil inpikken op wat de vorige twee sprekers zeiden over het gebrek aan industriegonden. Ik heb alle respect voor de problemen van het zuidelijk deel van West-Vlaanderen, dat het meest dynamische deel van Vlaanderen vormt. In de haven van Antwerpen vestigt zich nog alleen groot-industrie. Dat is typisch voor grote havens. Als Toyota morgen het plan zou opvatten om 15.000 arbeiders aan het werk te zetten, is dat onmogelijk. Wat is de oplossing ? Die is voorhanden en het gaat niet om Antwerpse problemen alleen. Het Waasland is niet de oplossing, mijnheer Stassen. Het industriële hinterland is een nieuw begrip. Vroeger was het hinterland het gebied waar een haven zijn producten naar vervoerde. Nu is het industriële hinterland het gebied dat door het havenbedrijf wordt aangetrokken. Mijn stokpaardje is de IJzeren Rijn. Deze regering moet veel meer hameren op de IJzeren Rijn. Ook de SERV en de Kamer van Koophandel zeggen dat. De schandalige investeringsnota van de Belgische Spoorwegen is hierbij van groot belang. Alle bevoegde ministers moeten eerst en vooral deze weg naar werkverschaffing openleggen. In de Noorderkempen, in Antwerpen en Limburg wachten mensen op werk. Dat vormt het hinterland van onze drie havens. De IJzeren Rijn gaat van Zeebrugge naar Düsseldorf. De minister moet daar zijn stokpaardje van maken, want hij bezit veel meer macht en kracht dan wij.

De voorzitter : Collega's, het voortdurend herhalen van het hetzelfde onderwerp heeft te maken met de planning van het Bureau. Het zou nuttig zijn om deze discussie eerst en vooral op plenair niveau te kunnen voeren. Als er dan nog verder moet worden over gepraat, moet dat niet alleen in deze commissie gebeuren. Als vanzelfsprekend gebeuren we ons steeds meer op het terrein van de commissie voor Ruimtelijke Ordening, Openbare Werken en Vervoer. Het probleem zou ook daar moeten worden aangekaart, eventueel in een gemengde commissiezitting. Ook een samenwerking met de commissie voor Leefmilieu en Natuurbehoud kan worden overwogen.

Op 20 juni a.s. zullen we in de commissie een gesprek hebben met een delegatie van het VEV, die op bezoek komt in dit parlement. Deze delegatie had een discussie gevraagd met de commissie voor Werkgelegenheid en Economische Aangelegenheden. Op vraag van het VEV en naar aanleiding van ons bezoek aan Flanders Technoland, waar we de gelegenheid hadden om met de top van het VEV te praten, hebben we een onderwerp afgelijnd voor deze discussie. De nota van de GOM's op adviesvraag van de minister, die handelt over de omgevingsgebonden investeringsfactoren vormt het uitgangspunt. We zullen die doorpraten met vertegenwoordigers uit het bedrijfsleven. Deze problematiek zal dus nog eens ter sprake komen. Mijnheer de minister, men kan zeker niet zeggen dat er geen aandacht wordt besteed aan uw bekommernissen.

De heer Laverge heeft het woord.

De heer Jacques Laverge : Mijnheer de voorzitter, één en ander kan in uw agenda misschien wel repetitief zijn. Ik ben niet verantwoordelijk voor de interpellaties die worden ingediend in deze commissie.

Bij het lezen van het document "Ondernemend Vlaanderen" komen wij tot de vaststelling dat dit zeer ruim is op alle terreinen, en ik heb deze problematiek willen aanhalen omdat het probleem zich ook stelt. Het zou verkeerd zijn te denken dat de delocalisatie alleen verband houdt met ruimtelijke ordening. De elementen die ik heb aangehaald zijn ook van toepassing op andere sectoren. Als u zegt dat wij vandaag een nieuw ei hebben gelegd, dan wil ik hier tegen protesteren. Het element van delocalisatie is een samenvoeging van ingrediënten, maar die ingrediënten verschuiven, want de maatschappij ontwikkelt zich en beweegt ook.

Er zijn dus accentverleggingen, en uit de enquête blijkt dat Vlaamse ondernemers met tegenzin delocaliseren. In het bedrijfsleven is niet alles rechtlijnig en mathematisch, mijnheer Stassen. Een onderneming heeft ook gevoelens, en kent ook omgevingsfactoren die onderhevig zijn aan bepaalde reacties. Een ondernemer is ook een mens, en een onderneming reageert ook als een mens.

Het lijkt me belangrijk het accent in een afzonderlijk debat en discussie te leggen. Als wij het hebben over ondernemend Vlaanderen in een plenaire zitting, dan verwaagt de problematiek en wordt het een deel van een geheel. Men moet er echter van bewust zijn dat wij op deze manier water door een vergiet aan het gieten zijn, want er gaat veel verloren.

De voorzitter : Minister Van Rompuy heeft het woord.

Minister Eric Van Rompuy : Mijnheer de voorzitter, collega's, het voorwerp van deze interpellatie maakt deel uit van een ruimere problematiek, maar wij zullen in de toekomst de kans hebben om hierover van gedachten te wisselen.

Ik beperk me tot de vragen. Mijnheer Laverge, u vroeg me wat de omvang was van de delocalisatie, hoeveel ondernemingen er bij betrokken zijn, wat het verlies is aan werkgelegenheid ? Ik had in voorbereiding op deze interpellatie laten nagaan wat het studiewerk is dat op dat vlak is gebeurd. Er zijn twee studies die het fenomeen delocalisatie als voorwerp hebben – u heeft het over een andere studie, maar die is mij niet bekend. Een eerste studie werd gemaakt door het Planbureau, een federale instelling, en een tweede studie was die van de GOM West-Vlaanderen van februari 1995. Ik weet dat er een aantal andere enquêtes zijn verricht, ik heb weet van een studie van Platoros, een enquête van het NCMV van West-Vlaanderen, waar een negental bedrijven op hebben geantwoord, die ook over deze problematiek gaan.

Wat is delocalisatie nu ? De studie van het Planbureau onderscheidt een aantal vormen : een directe investering in het buitenland ; een delocalisatie met afbouw in die zin dat het bedrijf in Vlaanderen wordt gesloten en men een nieuwe activiteit start elders ; een delocalisatie in die zin dat men zijn produktie behoudt in het land maar men een nieuwe produktielijn opstart in het gastland ; een delocalisatie met diversificatie.

Er zijn dus verschillende vormen van delocalisatie, waarbij het belangrijk is een onderscheid te maken. De studie van de GOM West-Vlaanderen maakt dit onderscheid ook : delocalisatie als een volledige verplaatsing van activiteiten buiten West-Vlaanderen ; de oprichting buiten West-Vlaanderen van activiteiten door een persoon die zijn eerste activiteiten opstart ; de uitbreiding, zijnde de oprichting van een bijkomende activiteit buiten West-Vlaanderen waarbij de oorspronkelijke activiteiten binnen West-Vlaanderen behouden blijven. De studie zegt eigenlijk dat de belangrijkste vorm van delocalisatie de uitbreiding is, zijnde bijkomende activiteiten, die niet leiden tot de afbouw van de activiteiten in de regio. Een laatste vorm is de overname – men neemt bestaande activiteiten over van een bedrijf buiten West-Vlaanderen. Dat delocalisatiebegrip moet men heel goed definiëren om te weten wat men er eigenlijk mee bedoelt.

Het Planbureau heeft een studie gewijd aan delocalisatie, waarbij zij delocalisatie definiëren als het verplaatsen van activiteiten – men stopt met de activiteiten in België en men plaatst die over naar een ander land. Uit het onderzoek blijkt dat deze vorm van delocalisatie in omvang relatief beperkt is. Zij zeggen er wel bij dat er een zekere vorm van delocalisatie in de zin van uitbreiding en aanvulling gebeurt door een aantal bedrijven, vooral in de sectoren textiel en kleding, maar ook in de sectoren diamant en electronica.

De negatieve weerslag op de werkgelegenheid is volgens het Planbureau vrij beperkt, maar de studie gaat maar tot 1993. Het is niet gemakkelijk statistisch materiaal te verzamelen, en als er delocalisatie gebeurt gaat het meestal naar de buurlanden – Frankrijk, Nederland, Duitsland en het Verenigd Koninkrijk.

De delocalisatie naar Oosteuropese landen was in het verleden nog vrij beperkt. Bij het kijken naar de directe investeringen naar België ten opzichte van de investeringen van Belgen in het buitenland blijkt dat de balans nog altijd overheelt in de richting van het binnenland – er komen nog altijd meer directe investeringen in België en zeker Vlaanderen binnen dan omgekeerd.

In de studie van de GOM's, die u ook kent, wordt gesproken van een aantal ondernemingen die delocaliseren. In de delocalisatie in de verschillende vormen naar Komen en Moeskroen gaat het om een vijfendertigtal bedrijven, en naar Noord-Frankrijk gaat het om 41 bedrijven. In

Van Rompuy

Noord-Frankrijk gaat het grotendeels om uitbreiding, in Komen en Moeskroen gaat het in de helft van de gevallen om echte uitbreidingen.

De echte delocalisatie in de enge zin van het woord – het stilleggen van de activiteiten en verhuizen – is veel beperkter, het zou slechts om één bedrijf gaan. De studie van Platros geeft hier wel meer indicaties toe, maar die studie heeft het ook veel meer over de discussie over gebrek aan industrieterreinen, de wetgeving op ruimtelijke ordening en de wetgeving op het vlak van milieu.

Zij maken een berekening van hoeveel arbeidsplaatsen er zouden tot stand zijn gekomen, indien de bedrijven allemaal hadden kunnen realiseren wat ze zouden hebben gedaan. Het gaat dus niet om een feitelijke berekening van het aantal arbeidsplaatsen dat zou zijn verloren gegaan – bij die 90 bedrijven hebben zij het over 6.000 tot 7.000 arbeidsplaatsen. Ik heb de studie grondig gelezen, en men zegt eigenlijk dat die plaatsen er zouden zijn gekomen als een aantal andere factoren zouden zijn gerealiseerd.

Het lijkt me wel interessant om de zaken op Vlaams niveau wetenschappelijk te bekijken. Ik neem me dan ook voor een en ander te laten nagaan, want als men de studie van de GOM West-Vlaanderen bekijkt, dan zijn er heel wat redenen om de zaken te bekijken. Mijnheer Stassen, ik denk niet dat men mag zeggen dat er vroeger andere elementen speelden. Een veelheid van fenomenen ligt aan de basis van het verplaatsen van activiteiten in de brede zin van het woord. Het gaat inderdaad over een tekort aan beschikbare terreinen, steunmogelijkheden en de problematiek van de duur van vergunningen en de loonkosten.

In de studie heeft de delocalisatie naar Noord-Frankrijk voornamelijk te maken met de hogere loonkosten, de lagere subsidies omdat Pas de Calais in een doelstelling 1-gebied ligt en het nadelig fiscaal regime. Wanneer het gaat over Wallonië, dan heeft een en ander meer te maken met de hoogte van de subsidies – het fiscaal regime is hetzelfde in Wallonië en ook de loonkost speelt niet mee.

Die twee studies bewijzen dat het fenomeen bestaat, en wij moeten het heel goed situeren en de zaken niet voorstellen als zou men in West-Vlaanderen massaal de deuren aan het sluiten zijn en naar Wallonië of naar Noord-Frankrijk verhuizen.

De neiging bestaat om uitbreiding elders te doen, en hier spelen een aantal factoren mee. Delocalisatie is geen fenomeen van deze plaats en deze tijd. Heel de geschiedenis van de Westeuropese economie is er een van delocalisatie. Wij zijn ook rijk geworden door de delocalisatie vanuit Amerika van bedrijven die hier directe investeringen hebben gedaan. In Zwitserland is de horlogeïndustrie

ook gedelocaliseerd naar Zuid-Oost-Azië, en vanuit Duitsland verplaatsen zich ook heel wat activiteiten naar Noord-Afrika. De hele economische geschiedenis is een proces van internationale arbeidsverdeling, waar in bepaalde tijden de troeven van bepaalde regio's zich verplaatsen naargelang van de evolutie van de economische activiteiten.

In de lage loonlanden heeft men door de technische evolutie nu ook ingenieurs, en dit proces zal zich ook blijven voordoen. De vraag is welke troeven wij daar tegenover zullen stellen.

De internationalisatiestrategie van ondernemingen zal verdergaan. We moeten ervoor zorgen dat we bij problemen de troeven uitspelen waarover we beschikken.

Wat het vestigingsklimaat in Vlaanderen betreft, doet zich inderdaad een probleem voor. Ik heb vorige week al gezegd dat we dat niet mogen negeren. Het Structuurplan Vlaanderen zelf gaat uit van een bijkomende nood aan industrieterreinen van 5.500 hectare. In sommige regio's is het probleem groter dan in andere. West-Vlaanderen en Brabant hebben te kampen met grote problemen. In het rapport van de GOM's staat hiervan een duidelijke analyse.

Wat West-Vlaanderen betreft, zijn er instanties die inspanningen leveren om nieuwe terreinen te ontsluiten en bouwrijp te maken. Meerdere projecten werden opgestart en er zijn een aantal gewestplannen in herziening voor Kortrijk, Roeselare, Tielt, Ieper, Veurne-Westhoek en Poperinge. Een aantal dossiers zijn in een vergevorderd stadium : de onteigeningsfase in Hooglede, Wervik, Waregem en Tielt, de aanvang van de werken in Wingene, Kortrijk en Ieper en bijna-voltooiing in Wevelgem, Roeselare, Pittem, Oostende en Menen. In tegenstelling tot wat u in uw vraagstelling naar voor brengt, hebben wij wel 200 miljoen frank voorzien voor het financieel ondersteunen van infrastructuurwerken op industrieterreinen in de begroting '96 en 200 miljoen frank voor de subsidiëring van bedrijfsgebouwen, bedrijventra en multifunctionele gebouwen. We hebben in de begrotingscontrole '96 dit bedrag opgetrokken tot 300 miljoen frank. Het is duidelijk dat we deze bedragen moeten verhogen om een aantal hangende dossiers te kunnen afwerken. Ik zou zelfs zeggen dat een verdubbeling ervan in de komende jaren een minimum is om te kunnen inspelen op de vraag naar direct verkoopbare en bebouwbare industriegrond. Ook minister Baldewijns heeft bedragen voorzien voor de betere aanwending van verlaten bedrijfspanden. We hebben de discussie al gevoerd bij het opmaken van het Structuurplan Vlaanderen. Het is natuurlijk zo dat een aantal verkommerde industriegronden moeten worden gerevaloriseerd. De overheid moet hierin investeren.

Het probleem is er en de overheid moet daar oplossingen voor zoeken. Niet alleen de politiek zal voor een oplos-

Van Rompuy

sing moeten zorgen : ook de bevolking zal de keuze moeten maken. Welke ruimte bieden we in ons drukbevolkt gebied, waar de open ruimte schaars is, voor de investering in industrieterreinen ? De industrieterreinen maken drie percent uit van het grondgebied in Vlaanderen. Dat is relatief beperkt. Indien men oordeelt dat een limiet is bereikt, dan moeten we de gevolgen dragen. Dat heb ik al eerder gezegd, evenals verschillende sprekers in deze commissie. De relatie tussen het gebrek aan industrieterreinen en de delokalisatie, het sluiten van ondernemingen en het elders uitbreiden moet wetenschappelijk worden onderzocht. We moeten nagaan of dit op een duurzame manier gebeurt. Nu kunnen we ons enkel baseren op ervaringen, zoals de heren Candries en Deprez. Ook ik ken een bedrijf dat tot uitbreiding is overgegaan in Noord-Frankrijk en inmiddels op zijn stappen is teruggekeerd. Het sociaal klimaat en de produktiviteit van de arbeiders beantwoordden niet aan de verwachtingen. De politieke tussenkomst was ook veel groter : men schrijft bijna voor wie men moet aanwerven in welke omstandigheden. Hetzelfde geldt in Wallonië : door een één-dossierbenadering kent men er een soepelere aanpak. De opvolging achteraf blijft echter in gebreke. Een burgemeester kan wel beloven om bij de administratie in Namen te zorgen dat alles in orde komt. De rekening wordt achteraf gepresenteerd. Men kan dan wel starten zonder legale basis, maar het gaat hier niet altijd om succesverhalen. Ze krijgen dan brieven van ministers en de burgemeester om bepaalde mensen aan te werven. Een wetenschappelijke studie moet op een empirische manier bestuderen in welke mate dit fenomeen echt doorgang vindt en wat de omvang en de determinanten ervan zijn. De GOM's wijzen erop dat er een aantal problemen zijn.

Wat het algemeen klimaat betreft, poogt het beleid te werken aan een verbetering van het ondernemingsklimaat door de heroriëntering van expansiesteun naar zachte steun, immateriële investeringen, de uitwerking van een waarborgregeling voor risico-kapitaal, het steunen van opleidingsinitiatieven binnen de onderneming, het beleid van de minister-president in verband met de innovatie van onze ondernemingen, de concurrentiekracht op het vlak van nieuwe produkten en nieuwe mogelijkheden. Dit mag niet beperkt blijven tot een kreet. We moeten concrete initiatieven nemen voor de expansiewetgeving, het risico-kapitaal, het innovatiepakt, ...

Wat de administratieve vereenvoudiging betreft, kan ik verwijzen naar de studie van de GOM's en de belangrijke discussie die we hier in het Vlaams Parlement moeten voeren. We kunnen dat niet beperken tot de commissie voor Werkgelegenheid en Economische Aangelegenheden. Ook de commissie voor Ruimtelijke Ordening, Openbare Werken en Vervoer en de commissie voor Leefmilieu en Natuurbehoud moeten worden betrokken bij de besprekingen. Ik pleit voor een niet-ideologische

maar pragmatische benadering, waar het niet gaat over de hoogte van de milieunormen. Wij trekken die op geen enkele manier in twijfel, ook het rapport van de GOM's doet dat niet. Het gaat over de procedures voor de realisatie van bedrijventerreinen en van de uitbreiding in zonevreemde bedrijven. Het gaat over milieuvergunningen met opschortend beroep. In welke mate kan die opschorting worden gemotiveerd ? Wat zijn de beroepsprocedures en wat zijn de rechten van eenieder ? Ook de rechten van bedrijven die willen uitbreiden, moeten worden gevrijwaard. Het gaat inderdaad vaak over de tewerkstelling van honderd mensen, die door één of twee individuen in vraag kan worden gesteld. Wat is de maatschappelijke relevantie van een aantal procedures ? Een aantal dingen moeten op punt worden gezet, maar niet op een ideologische manier. We mogen milieu niet uitspelen tegen economie of omgekeerd. Als men alle problemen zou oplossen die we terugvinden in de studie van de GOM's, zou dit meer jobs opbrengen dan heel het Vlaams Banenplan en zou dat geen frank kosten.

Inzake de expansiesteun, mijnheer Laverge, zal ik niet beweren dat deze steun de hoofddeterminant van investeringen is. Gedurende de tien maanden dat ik deze dossiers heb bestudeerd, heb ik geleerd dat bij het aantrekken van buitenlandse investeringen veel aspecten aan bod komen. De hoogte van de steun is toch belangrijk : veel regio's hebben vergelijkbare vestigingsvoorwaarden. Vaak gaat het om een paar percenten en dan heeft die steun uiteindelijk toch belang. De call centers bijvoorbeeld zijn bij mij geweest om te zeggen dat ze een bestelling hebben verloren aan Nederland, omdat deze een investeringssteun konden geven die opliep tot dertig percent en wij waren alleen in staat tot niet meer dan 15 percent. Het speelt dus mee. We mogen niet naïef zijn. De expansiesteun blijft dan ook zinvol als we zien hoe bedrijven en hoofdzetels daar belang aan hechten. Als we naar de statistieken kijken van de buitenlandse investeringen, dan zien we dat de meeste investeringen gaan naar die regio's waar de expansiesteun groter is dan elders. De meeste buitenlandse investeringen gaan naar Limburg en Turnhout.

Wat de bufferzone betreft, kan ik u de lijst van dossiers bezorgen. Er zijn aanvragen voor steundossiers in de chemische nijverheid, in de metaal-, de diensten-, de textielsector en in de bouw. Over een aantal dossiers werd positief beslist : in de metaalsector in Wevelgem, in de textielsector in Avelgem en Ronse, in de dienstensector in Werwick en in de bouwsector in Heule. Gaan we opnieuw een aanvraag indienen ? De Vlaamse overheid heeft voor iets uniëks gezorgd door het totstandbrengen van die bufferzone. Er zijn in heel Europa maar twee bufferzones. Vlaanderen ligt tussen Noord-Frankrijk en Wallonië, die doelstelling-één gebieden zijn in het hart van Europa en waar men uitzonderlijk een bufferzone heeft willen realiseren met verhoogde expansiesteun. We zullen zo'n operatie waarschijnlijk geen twee maal kunnen realiseren.

Van Rompuy

Het aantal dossiers bewijst wel dat deze operatie zinvol is. Deze operatie is pas in werking getreden in het najaar van vorig jaar. De erkenning vond plaats in juli '95, toen ik pas minister was. Het blijft belangrijk dat we tot verhoogde steun kunnen blijven overgaan. De investeringsdeterminanten zijn dikwijls ruimer. De ondernemer is inderdaad niet altijd rationeel. Ze denken ook na over wat de kansen zijn van investeringen in Vlaanderen. Dat is een psychologisch probleem en de overheid moet dan ook duidelijke signalen geven. Dat zal ook naar voor komen in de discussies de volgende weken.

De voorzitter : De heer Laverge heeft het woord.

De heer Jacques Laverge : Mijnheer de minister, ik dank u voor het feit dat u deze problematiek niet minimaliseert. Eén zwaluw maakt natuurlijk de lente niet, en er zal hier en daar wel een tegenvaller zijn.

Wat mij vooral bekommert is dat als bedrijven uitbreiden het de meest gesofisticeerde en modernste afdelingen zijn die delokaliseren. Op termijn vormt dit een gevaar. Er zijn misschien wel mensen die ontgoocheld zijn en daarom uitwijken, maar die komen niet meer terug. Een investering van een paar honderd miljoen frank verplaatst men niet zomaar in de andere richting. De nieuwe filialen zal men uitrusten met moderne machines.

Bovendien, wanneer er crisis dreigt, worden die bedrijven het eerst opgegeven die het verst van het moederbedrijf liggen en die het minst gemoderniseerd zijn. Het element van nabijheid bij het moederbedrijf speelt hier niet – de bedrijven liggen niet ver uit elkaar -, maar het element van modernste bedrijf speelt wel, want dat overleeft.

Mijnheer de minister, u zegt dat er nieuwe bedrijven komen in Vlaanderen, en ik ben daar gelukkig om. Het is nodig deze evolutie ook verder te stimuleren.

Ik heb willen pleiten voor het volgende : als men bedrijven probeert te lokken door mankracht en investeringen, dan moet men ook het andere facet bekijken en met dezelfde dynamiek proberen te verhinderen dat onze bedrijven uitwijken. In 1994 hebben wij al gedebatteerd over dit fenomeen. Het Planbureau is in zijn studie vrij beperkt,

omdat zij delokalisatie definiëren als het geval waarbij een bedrijf stopt en zich verplaatst.

Dit is echter een onderdeel van delokalisatie. Zij vergelijken dit met een tijdsspanne waarin nieuwe bedrijven zich komen vestigen, en zij zeggen dat het effect op de werkgelegenheid nul is. Dat is natuurlijk een verkeerde berekening. Men moet werkgelegenheid creëren, maar men mag de bestaande werkgelegenheid ook niet laten wegvloeien.

Het verheugt me dat de minister het probleem onderkent en van plan is binnen de Vlaamse regering en de andere commissies overleg te plegen. Men praat er nu al een tijdje over, en na maart 1994 zijn er initiatieven geweest. Het ontstaan van de bufferzones is het resultaat van het debat dat wij hier hebben gevoerd. Die bufferzones worden echter onvoldoende benut, omdat er wijzigingen moeten komen in het gewestplan om ruimte te creëren voor investeringen.

Die dossiers blijven echter hangen. Mijnheer de minister, u zegt dat u ermee bezig bent. Uit het onderzoek van de GOM blijkt dat er dossiers van 1992 en 1993 nog altijd hangende zijn, en dit is de ware problematiek. Dit moet dringend worden veranderd. Dat geldt ook voor het ondernemersklimaat, namelijk het gevoel dat een ondernemer nog is gewenst. Veel mensen zeggen dat zij geen nieuwe ondernemingen meer willen, maar daar moet men ook de gevolgen van dragen en niet staan roepen om meer werkgelegenheid. Men moet weten wat men wil ! We kunnen toch niet leven zoals ten tijde van het aards paradijs, waarbij wij leven van de vruchten die wij plukken van de bomen.

De voorzitter : Het incident is gesloten.

We gaan verder in besloten vergadering.

[...]

– *De vergadering wordt gesloten om 16.45 uur.*

BIJLAGE

Wat meer bepaald de bufferzone rond Henegouwen betreft, die op vraag van de Vlaamse erkend werd door de Europese commissie dd. 05.07.1995 werden sedertdien volgende steundossiers via de verhoogde regeling (wet '70) goedgekeurd :

Dossiers bufferzone 26/4/1996

Chemische nijverheid :

Ronse : 3 dossiers aangevraagd

Heule : 1 dossier aangevraagd

Metaalsector :

Menen : 2 dossiers aangevraagd

Heule : 1 dossier aangevraagd

Wevelgem : 1 dossier aangevraagd

Wevelgem : 1 dossier positief beslist

Textielsector :

Ronse : 6 dossiers aangevraagd

Avelgem : 1 dossier aangevraagd

Moen : 1 dossier negatief beslist

Dienstensector :

Wevelgem : 1 dossier aangevraagd

Heule : 2 dossiers aangevraagd

Kortrijk : 1 dossier aangevraagd

Wervik : 1 dossier positief beslist

Bouw :

Menen : 2 dossiers aangevraagd

Heule : 1 dossier aangevraagd

Wervik : 1 dossier positief beslist.